

**Námestie SNP
a Kamenné námestie,
Bratislava
Súťažný dialóg
2019/2020**

**SNP Square and
Kamenné Square,
Bratislava
Competitive Dialogue
2019/2020**

Zadanie

Project brief

Vyhlasovateľ súťaže

Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava

Metropolitný inštitút Bratislavy

Generálny investor Bratislavy

Organizátor súťaže

Metropolitný inštitút Bratislavy

Inviting party

Bratislava, the Capital City of the Slovak Republic

Metropolitan Institute of Bratislava

The main investor of Bratislava

Competition organizer

Metropolitan Institute of Bratislava

Obsah

Úvod	5
Význam	6
História územia	7
Súčasnosť – Živé námestie	10
Riešené územie	11
Hlavná idea	11
Nové princípy pre kvalitný verejný priestor v Bratislave	11
Každodenný život námestí	13
Doprava a mobilita	13
Pamätník SNP	16
Námestie pred Starou tržnicou	18
Kaplnka svätého Jakuba	19
Kostol sv. Vavrinca	20
Územný plán	21

Table of contents

Introduction	5
Significance	6
The history of the area	7
Present – the living square	10
Area under consideration	11
Main idea	11
New principles for high-quality public space in Bratislava	11
Everyday life of squares	13
Transport and mobility	13
SNP Memorial	16
Square in front of the Old Market Hall	18
St. James Chapel	19
St. Lawrence Church	20
Masterplan	21

Úvod

Toto zadanie slúži k podaniu základných informácií o riešenom území a ako prehľad jeho kľúčových tém pre záujemcov o účasť v súťažnom dialógu na revitalizáciu Námestia SNP a Kamenného námestia.

Námestie SNP
SNP Square

Introduction

This project brief serves as a source of background information about the area under consideration and as an overview of the key topics for the candidates to participate in the competitive dialogue for the revitalisation of SNP Square and Kamenné Square.

Kamenné námestie
Kamenné Square

Význam

Námestie Slovenského národného povstania (Námestie SNP) a Kamenné námestie predstavujú v súčasnosti jedno z najvýznamnejších mestských priestranstiev v Bratislave. Nachádzajú sa v centre mesta v pamiatkovej zóne. Územie v sebe kombinuje niekoľko dôležitých vrstiev – historicko-spoločensky významný priestor, dôležitý prestupný uzol pre mestskú hromadnú dopravu a prítomnosť pamiatkovo chránených objektov.

Podobne, ako v niektorých iných európskych mestách, bolo aj v Bratislave 20. storočie charakteristické dynamickým vývojom centrálnych mestských priestorov. Niektoré z nich napriek svojmu významu prechádzajú postupným úpadkom. Názor, že súčasný

stav tohto verejného priestoru je nevyhovujúci, je otvorene zdieľaný medzi odborníkmi, verejnosťou a samosprávou. Je potrebné vytvoriť realistický scenár regenerácie a rozvoja tohto územia.

Širšie vzťahy A

Wider relations A

1. Hlavné námestie
Main Square
2. Hodžovo námestie
Hodžovo Square
3. Bratislavský hrad
Bratislava Castle

4. Most SNP

The SNP Bridge

5. Starý most

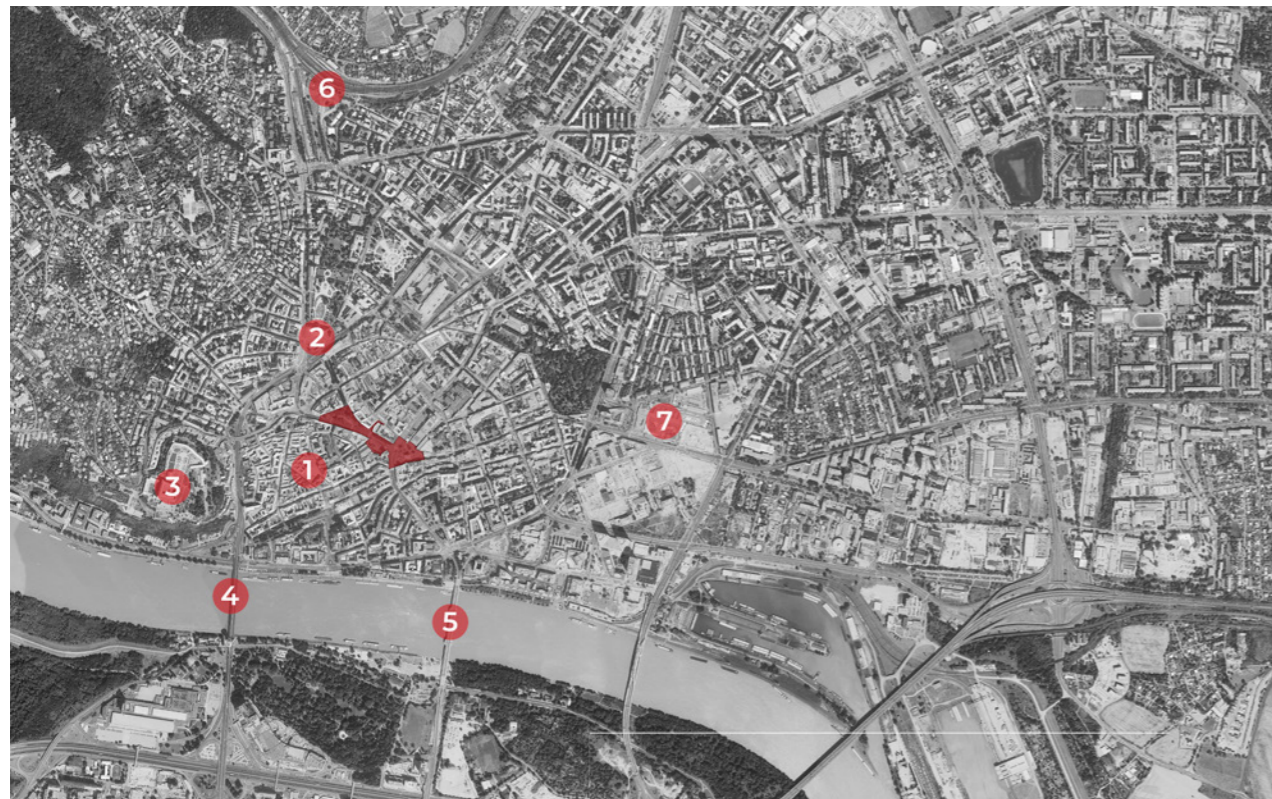
The Old Bridge

6. Hlavná železničná stanica

The Main Railway Station

7. Autobusová stanica

Bus Station

Significance

Slovak National Uprising Square (SNP Square) and Kamenné Square represent one of the most important urban spaces in Bratislava of today. They are located in the city centre in the conservation zone. The area is a combination of several important layers – a socially significant space, an important public transportation transfer hub, historical layers and the presence of objects subject to conservation.

As other European cities, the 20th century Bratislava was characterised by a dynamic development of central urban spaces. Despite their significance, some of them are undergoing gradual deterioration. The opinion that the present state of this public space is unsatisfactory is openly shared among experts, the

public and the city administration. It is necessary to create a usable scenario of regenerating and developing this area.

Širšie vzťahy B

Wider relations B

1. Hlavné námestie
Main Square
2. Hodžovo námestie
Hodžovo Square
3. Hurbanovo námestie
Hurbanovo Square
4. Hviezdoslavovo námestie
Hviezdoslavovo Square
5. Šafárikovo námestie
Šafárikovo Square

6. Kollárovo námestie

Kollárovo Square

7. Bratislavský hrad

Bratislava Castle

8. Most SNP

The SNP Bridge

9. Starý most

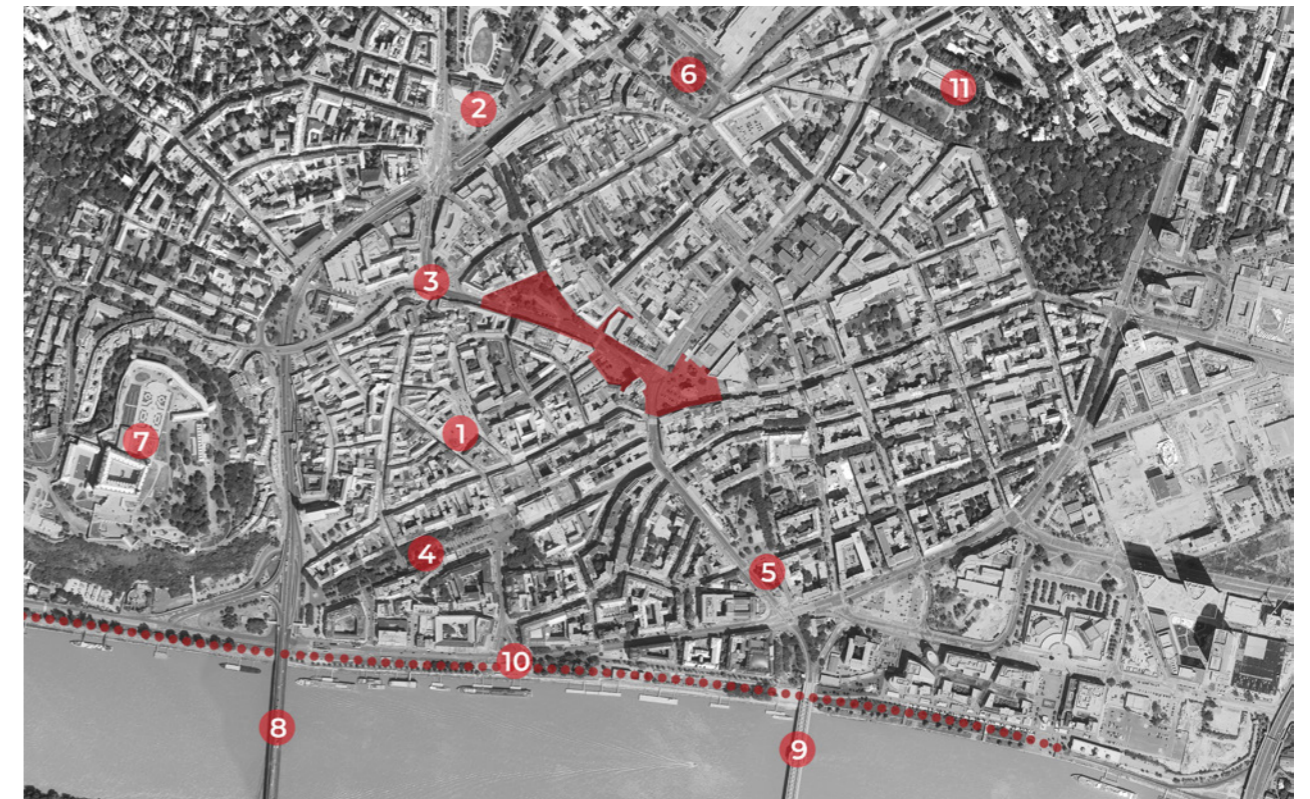
The Old Bridge

10. nábrežie

riverside

11. Medická záhrada

Medical Garden

História územia

Predĺžený tvar dnešného Námestia SNP a Kamenného námestia kopíruje stopu severovýchodnej časti pôvodného mestského opevnenia. Vyvíjal sa od druhej polovice 18. storočia a tvorí náznak ringu, reprezentačnej mestskej ulice, aké vznikali v európskych mestách na mieste mestských hradieb. Už v tomto období boli položené základy neskoršej predstavy o tejto časti mesta ako o významnom verejnom priestore so spoločensko-komerčnou funkciou.

Veľká časť riešeného územia bola tradičným miestom trhov. Trhovníkom pôvodne slúžili provizórne drevené objekty, ktoré boli začiatkom 20. storočia nahradené novostavbou mestskej tržnice v juhovýchodnej časti Námestia SNP.

Výraznými zmenami si územie prešlo aj v období prvej Československej republiky. Architekti v tom čase predpokladali posunutie nového centra Bratislavy smerom na severovýchod od historického centra mesta. Prvé návrhy regulácie tohto územia pochádzajú z dvadsiatych rokov 20. storočia. Zahŕňajú zvýšenie zástavby z 2 na 6 poschodí, rozšírenie uličného profilu a prerazenie nových ulíc. K zmene zástavby pod vplyvom novej regulácie prišlo na prelome dvadsiatych a tridsiatych rokov. Vznikali návrhy na prvé veľké funkcionalistické budovy ako bola Mestská sporiteľňa, obchodný a obytný dom Manderla (prvá výšková budova na Slovensku) a Družstevné domy, ktoré

History of the area

The prolonged shape of contemporary SNP Square and Kamenné Square corresponds to the trail of the north-eastern part of the original town fortification. It had developed since the second half of the 18th century and indicates a ring shape, as a representative urban street like the ones that were created instead of town fortifications in other European cities. Already in that period the foundations of later idea on this part of the city as a prominent public space with social as well as commercial function were laid.

A huge part of the area under consideration was traditionally a market place. Originally, vendors could use temporary wooden structures that were replaced

by the Old Market Hall in the south-eastern part of SNP Square at the beginning of the 20th century.

The area was subject to essential changes even during the first Czechoslovak Republic. Architects assumed in that time the shift of the new Bratislava centre to the north-east from the historical city centre. The first designs of the adjustment of this area come from the 1920's. This includes an uplift of a build-up area from 2 to 6 floors, expansion of street profile and breaking through new streets.

The build-up area was modified under the influence of new adjustments at the turn of 1920's and 1930's. The designs of the first big functionalist buildings were made, such as Mestská sporiteľňa (City

Fotografie Námestia SNP

/Živé námestie – Výskum urbanistických vzťahov a výkonnosti územia, autori: Igor Marko a kol.; zbierka Juraja Horvátha/

SNP Square photographs

/The Living Square – Research of urban relations and performance of the area, authors: Igor Marko et al.; Juraj Horváth's collection/

Pohľad na Námestie SNP so sochou Stalina

/Živé námestie – Výskum urbanistických vzťahov a výkonnosti územia, autori: Igor Marko a kol.; zbierka Juraja Horvátha/

SNP Square and Stalin statue view

/The Living Square – Research of urban relations and performance of the area, authors: Igor Marko et al.; Juraj Horváth's collection/

priniesli do tohto priestoru prvky moderného centra – mestské pasáže, obchodné domy a kaviarne.

Ďalšia zmena nastala po Druhej svetovej vojne, kedy bola v roku 1949 na mieste súčasného pamätníka SNP postavená Stalinova socha a námestie následne premenované na Stalinovo.

V dôsledku zmeny spoločenských a politických pomerov Komunistickej Strany Sovietskeho Zväzu však bola odstránená už v roku 1956.

Námestia získali dnešné priestorové usporiadanie v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch 20. storočia. Kamenné námestie bolo podobne ako v tridsiatych rokoch vnímané ako náprotivok historického jadra mesta, v ktorom bolo možné manifestovať princípy modernizmu. V roku 1960 bola vypísaná súťaž na riešenie nového spoločensko-obchodného centra. Po vzore víťazného návrhu od architekta Ivana Matušíka, boli v rokoch 1968 – 1973 vybudované obchodný dom Prior a hotel Kyjev (v súčasnosti je nevyužívaný), ktoré nahradili pôvodnú blokovú zástavbu. Na mieste Stalinovej sochy bol v roku 1974 vybudovaný Pamätník SNP.

Dnešný Spoločenský význam daného územia pochádza najmä s jeho spätosťou s dôležitými politicko-ideologickými udalosťami. Námestie SNP bolo hlavným zhromažďovacím priestorom počas Nežnej revolúcie v novembri 1989. Zvyknú sa tu konať takmer všetky významné protesty. Zhromažďovanie na Námestí SNP sa stalo súčasťou jeho identity.

Savings Bank), Manderla, department and residential house (the first high-rise building in Slovakia) and Cooperative houses that brought the elements of a modern centre to this area – city passages, department stores and cafés.

Another change occurred after World War II. In 1949, Stalin statue was erected in the location of today's SNP memorial and the square was renamed to Stalin Square.

However, as a result of changed social and political circumstances in the Communist Party of the Soviet Union, the statue was removed already in 1956.

The squares acquired their contemporary spatial arrangement in the 1960's and 1970's. Kamenné square was just as in 1930's, considered a counterpart of the historical city centre, where the modernist principles could be manifested. A contest for a new social and commercial centre was announced in 1960. Prior department store and Kyjev Hotel (currently not used) were built in 1968 – 1973 following the winning design by an architect Ivan Matušík.

They replaced the original blocks. In 1974, the Slovak National Uprising memorial was erected in the location of Stalin statue.

The importance of the area for the society is mainly a result of its close connection to important political and ideological events. SNP Square was the main space where people gathered in November 1989 during the Velvet Revolution. Almost all significant protests take place here. Gathering in SNP Square became a part of its identity.

Komplex obchodného domu Prior a hotelu Kyjev na Kamennom námestí
/Ústav stavebníctva a architektúry SAV, foto: Rajmund Muller/
Prior department and Kyjev Hotel in Kamenné Square
/Institute of Construction and Architecture of the Slovak Academy
of Sciences, photo: Rajmund Muller/

Nežná revolúcia, november 1989 /TASR/
Velvet Revolution, November 1989 /TASR/

Protest Za slušné Slovensko, marec 2018
/Denník N, Tomáš Benedikovič/
Protest for a Decent Slovakia, March 2018
/Denník N, Tomáš Benedikovič/

Stav do roku 1963 – zobrazenie pôvodnej blokovej zástavby
na Kamennom námestí
Before 1963 – the picture of the original blocks in Kamenné Square

Stav od roku 1974 – Pamätník SNP v severozápadnej a OD Prior
s hotelom Kyjev v juhovýchodnej časti priestranstva
After 1974 – The SNP Memorial in north-western and Prior
Department Store with Kyjev Hotel in south-eastern part of the area

Súčasnost'

– Živé Námestie

Hoci dnes námestia tvoria v rámci štruktúry mesta jeden spojitý priestor, v dôsledku dopravného riešenia sú funkčne oddelené. Obe sa vyznačujú vysokou dynamikou pohybu. Veľkú časť zaberajú plochy vyhradené pre automobilovú dopravu. Reakciou na tento stav je projekt Živé námestie <https://zivenamestie.sk>, ktorý má za cieľ zveľadiť toto územie prostredníctvom vyhlásenia súťaže a následnej realizácie víťazného návrhu. Počas obdobia, ktoré predchádza realizácii komplexnej úpravy priestorov, sú na námestiach realizované časovo a finančne jednoduchšie riešenia, tzv. Quick wins s cieľom dočasne zlepšiť stav územia. Základnými princípmi sú zvýšenie prehľadnosti, čistoty, bezpečnosti a pobytovej kvality, a to najmä

prostredníctvom uprednostnenia pešieho a cyklistického pohybu, obmedzením parkovacích miest, vytvorením možností pre trávenie času v území, doplnením sedacieho mobiliáru a mobilnej zelene, tvorbou programu atď.

Doplnenie mobilnej zelene na Kamennom námestí
<https://zivenamestie.sk/>
Adding mobile greenery in Kamenné Square
<https://zivenamestie.sk/>

Present

– The Living square

Although the squares create one linear space within the structure of the city, they are functionally separated due to transport situation. A very dynamic movement is typical for both of them. A large proportion is occupied by surfaces reserved for car transport. A reaction to this state is the Živé námestie project /Slovak for 'the living square', <https://zivenamestie.sk/>, which has the goal to improve the area by announcing a public architect's contest and subsequent execution of the design. Within the period that preceded the adjustment of the premises, timely and financially more simple solutions were performed in the squares, so called Quick wins, to improve the state of the area. The basic principles include bringing more clarity,

cleanliness, safety and residential quality into the space, and to do so especially by giving preference to pedestrians and cyclists, restricting the number of parking spaces, creating opportunities to spend time in the area, adding free seating and mobile greenery, creating a programme, etc.

Doplnenie mobilnej zelene na Kloboučnickej ulici
<https://zivenamestie.sk/>
Adding mobile greenery in Kloboučnícka Street
<https://zivenamestie.sk/>

Riešené územie

Hlavná idea

Hlavným zámerom zadania je nájdenie novej spoločnej identity námestí, pričom ich jednotlivé časti by si mali vo vhodnej miere zachovať a rozvíjať svoj špecifický charakter.

Nové princípy pre kvalitný verejný priestor v Bratislave

V súčasnosti Metropolitný inštitút Bratislavy pripravuje nový dokument demonštrujúci princípy, ktoré by sa mali záväzne uplatňovať pri tvorbe verejných priestorov v Bratislave. Revitalizácia Námestia SNP a Kamenného námestia bude slúžiť ako pilotný projekt, v ktorom sa dané princípy aplikujú.

Priestorová identita

Primárne podpora genia loci a pamäte miesta – ktoré úzko súvisia s ochranou historického, kultúrneho a prírodného dedičstva. Podpora a čitateľnosť mestskej krajiny – dotváranie scénografie, podpora výhľadov a priehľadov, ochrana panorám, dramaturgia vnímania a využívania priestoru, dotvorenie atmosféry, dennej a nočnej, tvorba zapamätateľných a ľahko identifikovateľných priestorov bez vizuálneho smogu /odstraňovanie vizuálneho smogu, zastaralých a nefunkčných prvkov, zjednocovanie vizuálu povrchov a prvkov verejných priestorov/

Mobilita

Preferencia pešieho pohybu – jeho uprednostnenie pred ostatnými formami dopravy, odstraňovanie bariér v pohybe

1. pešiak
2. cyklista
3. verejná doprava (MHD, taxi)
4. obslužná doprava
5. osobná doprava

Životné prostredie

Zavádzanie opatrení na adaptáciu na klimatické zmeny – výsadba a zachovanie uličných stromoradií (koncept zelenéj infraštruktúry), prispôsobenie výberu drevín na predpokladané zvýšenie teploty a zvýšenie ich druhovej diverzifikácie, udržateľné

hospodárenie so zrážkovými vodami (zadržiavanie dažďovej vody v území – zavádzanie priepustných a mäkkých povrchov, vytváranie retenčných vodných plôch, zabránenie odtoku dažďovej vody do kanalizácie, atď.)

Zdravie a bezpečnosť

Tvorba zdravého prostredia – podpora aktívneho pohybu, opatrenia na redukciiu znečistenia, hluku, osvetlenia. Vizuálna kontrola (odstraňovanie prekážok z vizuálneho zorného poľa), sociálna kontrola a interakcia (organizovanie aktivít vo verejnom priestore, rozmiestňovanie voľného sedenia, lokálna správa).

Sociálna dimenzia, inklúzia

– mesto pre všetkých

Verejný priestor má slúžiť všetkým užívateľom. Či už v rovine sociálnych a generačných vrstiev alebo schopnosti mobility. Podpora môže byť vo forme osadenia konkrétnych druhov mobiliáru, v samotnom detaile jeho prevedenia prípadne v koncipovaní celého priestoru.

Funkčnosť a ekonomická

návratnosť – Živé mesto

Funkčná náplň jednotlivých priestorov a jeho variabilita – pri vytváraní nových priestorov treba brať do úvahy aj ich budúce využitie, napríklad definovaním konkrétnej funkcie alebo variabilným využitím formou multifunkčnosti a flexibility. Možno tak definovať zásady obnovy alebo premeny verejného priestoru, prípadne ktorá z daných funkcií má byť prioritou. Pri tvorbe multifunkčných priestorov treba brať zreteľ na ich technické zabezpečenie potrebnou infraštruktúrou (prípojky na inžinierske siete), terénne úpravy a formovanie vizuálnych bariér, keďže všetky tieto aspekty majú vplyv na potenciálnu organizáciu eventov a spoločenských podujatí.

Area under consideration

Main idea

The main purpose of the assignment is to find a new common identity of the squares, whereby their individual parts should, appropriately, keep and develop their special character.

New principles for a high-quality public space in Bratislava

Metropolitan Institute of Bratislava is preparing a new document demonstrating the principles that should be compulsorily applied when creating public premises in Bratislava. Revitalizing SNP Square and Kamenné Square will serve as a pilot project in that the above mentioned principles are applied.

Spatial Identity

Primary support of genius loci and memory of a place – that are closely related to the protection of historical, cultural and natural heritage. Support and readability of urban landscape – creation of scenography, support of views and formations, protection of sky-lines, the dramatics of the perception and use of space, day and night atmosphere modelling, creating memorable and easily identifiable spaces free of visual pollution /removal of visual pollution, obsolete and non-functioning elements, united visual of surfaces and elements of public space/

Mobility

Giving preference to pedestrians – having priority to other modes of transport, removing barriers

1. pedestrian
2. cyclist
3. public transport (local public transport, taxis)
4. service transport
5. individual transport

Environment

Introduction of measures for adaptation to climate change – planting and preservation of tree avenues (green infrastructure concept), adjustment of wood species selection in respect to assumed temperature increase and their higher species diversification, sustainable management of rain water (retention of

rain water in the area – introduction of permeable and soft surfaces, creating retention water surfaces, prevention of rain water drain into sewer system, etc.)

Health and Safety

Creating healthy environment – support of active movement, measures to reduce pollution, noise, lighting. Visual control (removal of barriers from field of view), social control and interaction (organization in public space, distribution of free seating, local administration).

Social dimension

– place for everybody

Public space should serve all. Both, in respect to social and generation layers or possible mobility. The support may be in form of introducing particular types of movables, in its specific execution or the concept of the entire space.

Functionality and economic return

– The Living City

Functional content of individual spaces and its variability – when creating new areas, their future use also needs to be taken into consideration, for example by defining a particular function or variable use as a result of multifunctionality and flexibility. Therefore, the rules of renewal or transformation of the public space may be defined, or which of the functions should be given the priority. When creating a multifunctional space, its technical support by the necessary infrastructure (connections to utility lines), landscaping and formation of visual barriers must be taken into account, as all these aspects have an impact on potential organization of events and social activities.

Mapa riešeného územia

- Jadro riešeného územia
- Nadväzujúce územie a objekty, ktoré sú v súkromnom vlastníctve a nie sú predmetom riešenia súťaže. Forma ich budúcej transformácie je predmetom dlhodobej diskusie, ktorá prebehne v samostatnom procese.

Jadro riešeného územia tvoria plochy:

- A. pamätník SNP a okolie vymedzené frontami budov a spojnicou ulíc Treskoňova a Klobučnická /13 600 m²/
- B. priestor medzi Starou Tržnicou a Družstevnými domami vymedzený spojnicou ulíc Treskoňova-Klobučnická a Špitálskou ulicou /7 100 m²/

- C. Treskoňova ulica /800 m²/
- D. časť Kamenného námestia vymedzená frontami budov a vlastníckou hranicou smerom k Priorsu /12 800 m²/

Spolu jadro riešeného územia – 34 300 m²

Nadväzujúce územie, ktoré nie je vo vlastníctve vyhlasovateľa a nie je predmetom riešenia tejto súťaže:

- E. Kamenné námestie – OD Prior, hotel Kyjev a okolie /29 300 m²/

/pozn. fasády budov vymedzujúcich hranicu riešeného územia nie sú súčasťou zadania/

Map of the area under consideration

- Core of the area under consideration
- Adjacent area and facilities in private ownership are not the subject of the contest design. The form of their upcoming transformation is the subject of the long-lasting discussion that will take place in a separate process.

The core of the area under consideration is composed of the following surfaces:

- A. SNP memorial and the surroundings delimited by the building frontages and the line connecting Treskoňova and Klobučnická streets /13 600 m²/
- B. space between the Old Market Hall and the Coop Houses delimited by Špitálska Street and the line connecting Treskoňova and Klobučnická streets /7 100 m²/

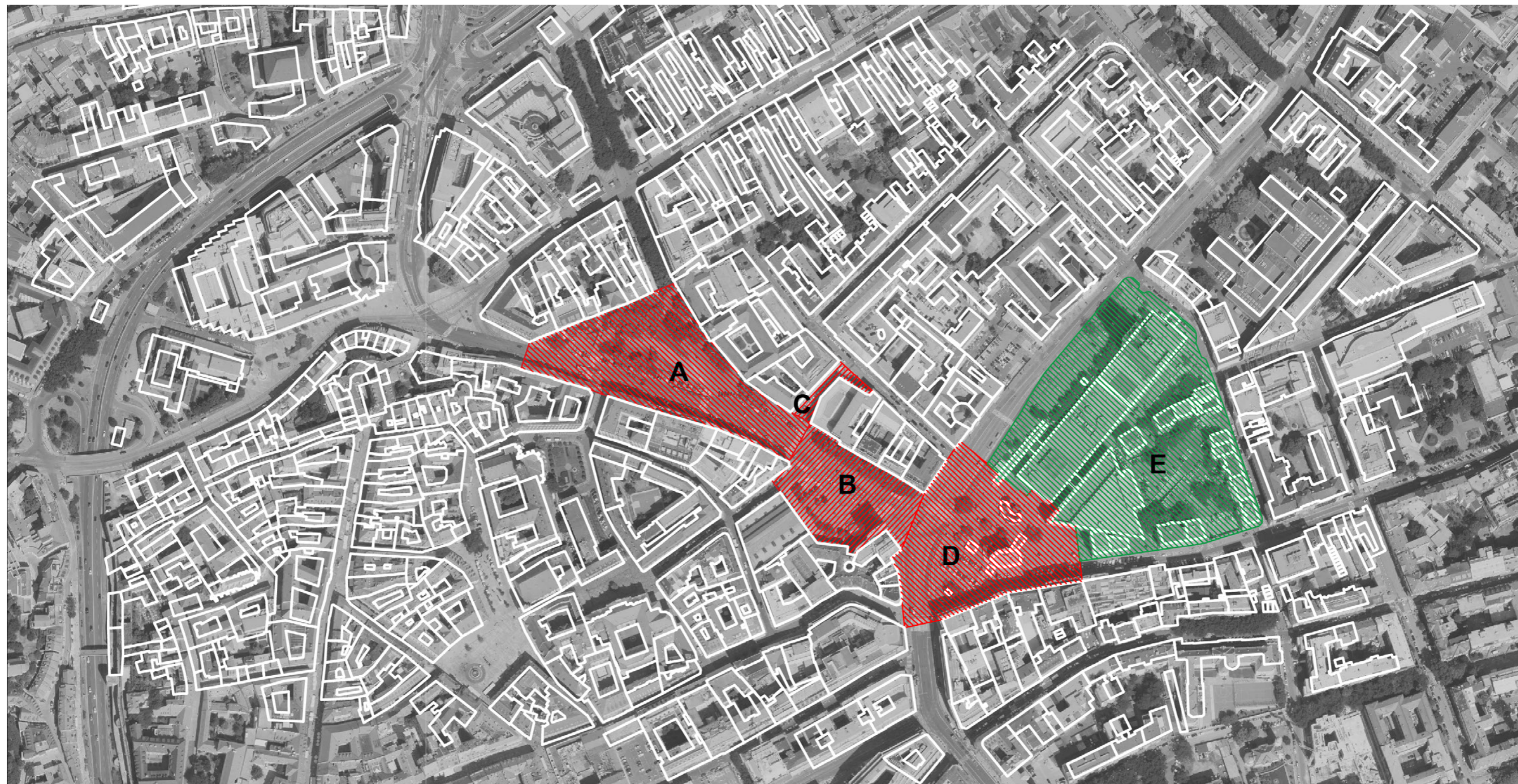
- C. Treskoňova Street /800 m²/
- D. a part of Kamenné Square delimited by the building frontages and the border of the city's property towards Prior /12 800 m²/

Total core of the area under consideration – 34 300 m²

The connected area not owned by the city and not a subject of this competition:

- E. Kamenné Square – Prior department store, Kyjev hotel and surroundings /29 300 m²/

/Note: Façades of the buildings delimiting the border of the area under consideration are not part of the contest/

Každodenný život námestí

Námestia majú bohatú kombináciu rôznych funkcií a služieb – pošta, nemocnica, reštaurácie, galéria, multifunkčný priestor v Starej tržnici a ďalšie. V súčasnosti však exteriérový priestor vo výraznej miere nereaguje na prítomnosť jednotlivých prevádzok, slúži skôr ako prechodové územie pre peších a prestup na mhd. Súčasný nevyhovujúci stav povrchov a nedostatočná kompaktnosť prepojenia sťažuje presun územím. Priestoru chýba pobytová kvalita, ktorá by umožnila sa v ňom zdržiavať dlhší čas. Napriek tomu však prebiehajú na námestiach aktivity, ktoré majú za cieľ rozšíriť možnosti pre trávenie času v území. Najvýraznejšia je snaha o vytvorenie oddychového spoločenského priestoru pred Starou tržnicou v letných mesiacoch. Na Kamennom námestí zasa po zrealizovaných intervenciách (doplnenie lavičky a mobiliáru, pridanie zelene) ľudia začali tráviť viac času, čím sa zvýšila aj sociálna kontrola v území. Zelené plochy okolo Pamätníka SNP sa zas zvyknú v letných mesiacoch využívať na krátke zastavenie a oddych.

Námestie SNP je nutné vnímať aj v rovine celoštátne dôležitého zhromažďovacieho priestoru. Od Nežnej revolúcie (1989 – cca 100 000 ľudí) sa tu konajú protesty a zhromaždenia rôzneho charakteru. Najväčšie protesty, ktoré sa tu od Nežnej revolúcie odohrali boli minuloročné protesty Za slušné Slovensko (cca 60 000

ľudí). Riešenie by teda malo umožňovať zhromažďovanie veľkého počtu ľudí. Pódium s rečníkmi býva v súčasnosti umiestňované v hornej časti námestia, otočené chrbtom k pamätníku SNP.

Doprava a mobilita

V súčasnosti má v území dominantnú rolu automobilová doprava. Výraznú časť oboch námestí zaberajú parkovacie miesta. Námestiami prechádza električková trať, zastávky v spodnej časti Námestia SNP pred Starou tržnicou sú momentálne hlavným električkovým prestupným uzlom. Podľa prieskumu je podiel pešej mobility na celkovej mobilite v území výrazne vyšší oproti podielu individuálnej automobilovej dopravy /Živé námestie: Výskum urbanistických vzťahov a výkonnosti územia, Kamenné námestie a širšie okolie, Bratislava, Jún 2016, autori: Igor Marko a kol/. Táto prevaha pešieho pohybu však nie je dostatočne reflektovaná v množstve vyhradených plôch vo verejnom priestore. Zároveň absentuje dostatočná kompaktnosť peších a cyklistických prepojení. Súčasná dopravná situácia je nevyhovujúca, cieľom je nájsť vhodné riešenie, ktoré by zodpovedalo požiadavkám 21. storočia a reflektovalo polohu námestí v rámci štruktúry mesta – v tesnom kontakte s historickým jadrom.

Everyday life of squares

The squares have a wide range of various functions and services – post office, hospital, restaurants, galleries, multifunctional premises of Old Market Hall and other. However, the external area is currently not very much reflecting the presence of individual establishments, it serves rather as transitional space for pedestrians and junction to public transport. Current unsatisfactory state of surfaces and insufficient compactness of the cross connection makes the transfer through the area more difficult. The space has no sufficient residential quality that would make one stay there longer. Nevertheless, the activities are held in the squares, whereby they aim at expanding the possibilities for free time activities. The most significant is the effort to create a recreational social space in front of the Old Market Hall during summer months. People have started spending more time in Kamenné Square after the implementation of interventions (adding a bench, facilities and greenery), thus increasing social control in the area. In summer months, green areas around the SNP Memorial are used for short breaks and rest.

SNP Square needs to be perceived also in the context of a nationally important gathering area. Since the Velvet Revolution (1989 – around 100 000 people), the square has been a location of various protests and gatherings. The largest protests since the Velvet Revolution that took place here were the last year's

protests 'For a Decent Slovakia' (approximately 60 000 people). The arrangement should thus allow the gathering of large crowds. Nowadays, the stage with the speakers is usually located in the upper part of the square, with its back turned towards the SNP Memorial.

Transport and mobility

At present, the dominating role in the area is played by car transport. A significant part of both squares is occupied by parking spaces. The tram line runs through the squares and the stops in the lower part of SNP Square in front of the Old Market Hall are currently the main tram change point. According to the survey, the share of pedestrian mobility on total mobility in the area is significantly higher than the share of individual car transport /Living Square: Research of Urban Relations and Performance of the Area, Kamenné Square and Wider Area, Bratislava, June 2016, authors: Igor Marko et al/. However, this predominance of pedestrian mobility is not sufficiently reflected in the number of reserved areas in public space. At the same time, there is a lack of compactness of pedestrian and cycling connections. The current traffic situation is unsatisfactory and the aim is to find a suitable solution that would meet the requirements of the 21st century and reflect the location of the squares within the city structure – in close contact with the historical centre.

Snaha o zvýšenie pobytovej kvality námestí, vľavo – predpolie pred Starou tržnicou, vpravo – Kamenné námestie.

Efforts to improve residential quality of the squares, left – foreground in front of the Old Market Hall. Right – Kamenné Square.

Súčasný stav námestí
Current state of the squares

Pamätník SNP

Pamätník Slovenského národného povstania (Pamätník SNP) bol postavený v roku 1974. Autormi sú sochár Ján Kulich a architekt Dušan Kuzma. V súčasnosti je pamätník národnou kultúrnou pamiatkou (NKP) a je tiež zapísaný v zozname vojnových hrobov Ministerstva vnútra slovenskej republiky (MV SR). Majiteľom je Hlavné mesto SR BA, správcom príspevková organizácia hlavného mesta Marianum.

„Jadro myšlienky a umeleckej koncepcie tvoria tri monumentálne bronzové plastiky. Pomník zrozumiteľným spôsobom vyjadruje myšlienku – oslavu hrdinstva bojovníkov SNP, jeho všeludový a internacionálny charakter a večnú družbu československého a sovietskeho ľudu. Tieto myšlienky sú výtvarne umocnené v postave partizána, ktorý má v ruke sovietsky samopal, symbolizujúci pomoc ZSSR v SNP. Utrpenie a všeludový charakter je vyjadrený v postave dedinskej matky a ženy, ktoré niesli ťarchu utrpenia.“
/Osvedčenie o zápise kultúrnej pamiatky, str. 4/

Dnes predstavuje pamätník odkaz na boj o slobodu. Poskytuje zázemie pre krátky oddych či zastavenie, je však možné povedať, že jeho aktuálne riešenie spôsobuje, že potenciál okolitého územia nie je plne využitý. Ako problémy ovplyvňujúce architektonicko-urbanistickú kvalitu územia boli identifikované:

A. kvalita verejného priestoru

- spôsob, akým pamätník pokrýva centrálnu časť priestoru námestia určuje, že pri verejných zhromaždeniach býva pódium umiestnené pred súsoším, ktoré prekrýva a posúva dav do zúženého priestoru v nižšej časti námestia
- vyústenie hlavnej osi do nepodstatného miesta v rámci uličnej fasády, bez hlbšej nadväznosti na okolie
- prísna líniová kompozícia a kríková zeleň po obvode vytvára priestorovú bariéru

B. funkčné – údržba (ako boli formulované správcom – Marianum)

- trávnaté plochy cez ktoré si ľudia skracujú cestu sú v tejto polohe ťažko udržiavateľné
- neprehľadnosť územia – chýbajúce osvetlenie, kríky nevhodnej výšky, konáre stromov v nevhodnej výške
- stena s básňou vytvára zákryt bez možnosti vizuálnej kontroly okolia

SNP Memorial

The Slovak National Uprising Memorial (SNP Memorial) was erected in 1974. Authors are a sculptor Ján Kulich and an architect Dušan Kuzma. At present, the memorial is a national cultural heritage site (NCHS) and is also included in the list of war graves of the Ministry of Interior of the Slovak Republic (MI SR). It is owned by Bratislava, the capital of the Slovak Republic, while Marianum, contributory organization of the capital city, is the administrator.

‘The core of the idea and artistic concept is represented by three monumental bronze sculptures. The memorial comprehensibly expresses the idea of celebrating the heroism of SNP fighters, its nationwide and international nature and the eternal friendship of the Czechoslovak and Soviet peoples. These ideas are artistically amplified in the character of the partisan holding a Soviet sub machine gun in his hand, symbolising the help of USSR during SNP. The suffering and the nation-wide nature are expressed in the character of a village mother and a wife, who bore the burden of suffering.’ /Certificate of entry into the list of cultural heritage sites, page 4/

Today, the memorial represents a reference to the fight for freedom. It provides an environment for a short rest or break, however, it can be stated that its current arrangement causes that the potential of the

surrounding area is not fully exploited. As problems affecting the architectural-urban quality of the area were identified the following:

A. quality of public space

- the way in which the memorial covers the central part of the square area determines that during public gatherings the podium is located in front of the sculpture that overlaps and moves the crowd to a narrowed area in the lower part of the square
- opening of the main axis to an irrelevant place in the street facade, without a deeper connection to the surroundings
- strict line composition and greenery around the perimeter create a spatial barrier

B. functional – maintenance (as defined by the manager – Marianum)

- grassy areas through which people shorten their path in this position are difficult to maintain
- chaotic area – lack of lightning, bushes of an inappropriate height, tree branches at an inappropriate height
- The wall with a poem forms a cover preventing visual control of the surroundings

ohraničenie Národnej kultúrnej pamiatky – Pamätníka SNP

kamenná dláždená plocha so železobetónovým podkladom (obnovená v roku 2019)

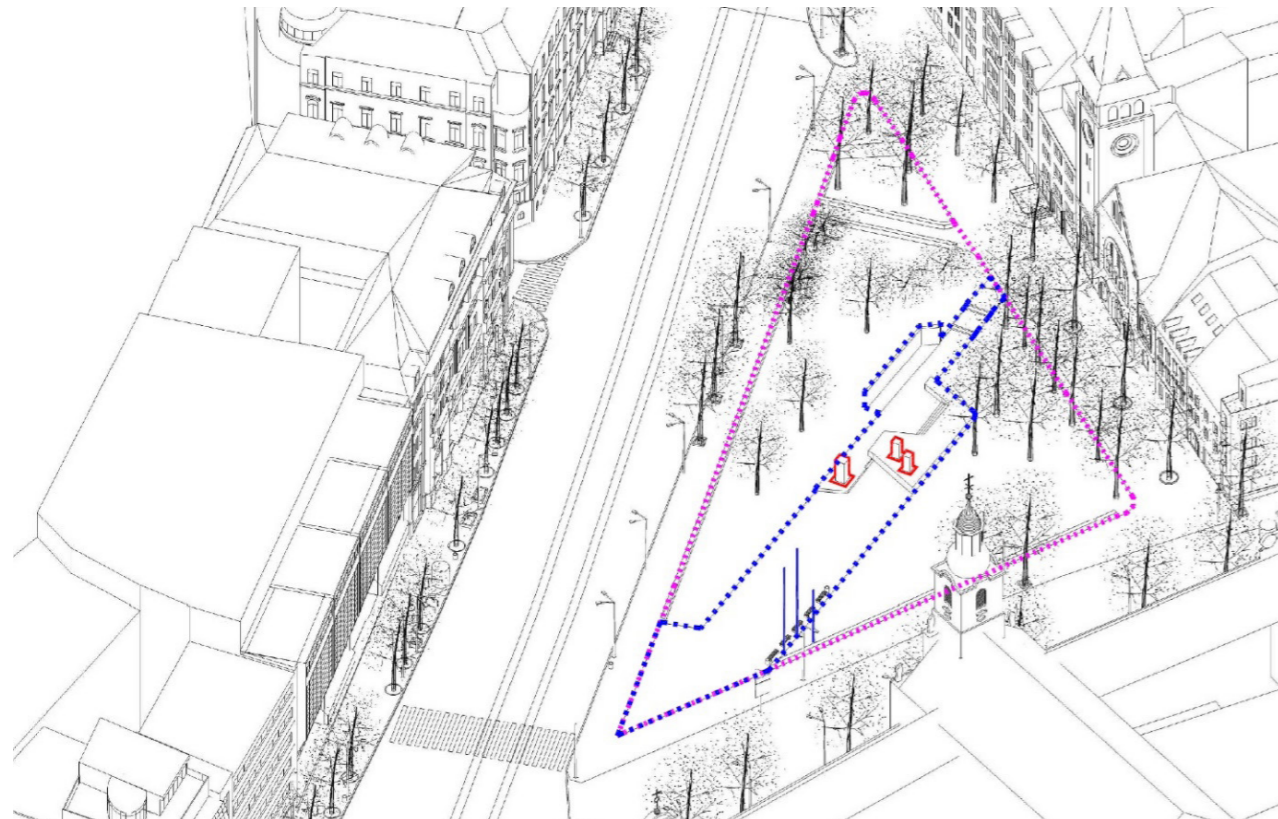
súsošie

demarcation of the National Cultural Heritage Monument – SNP Memorial

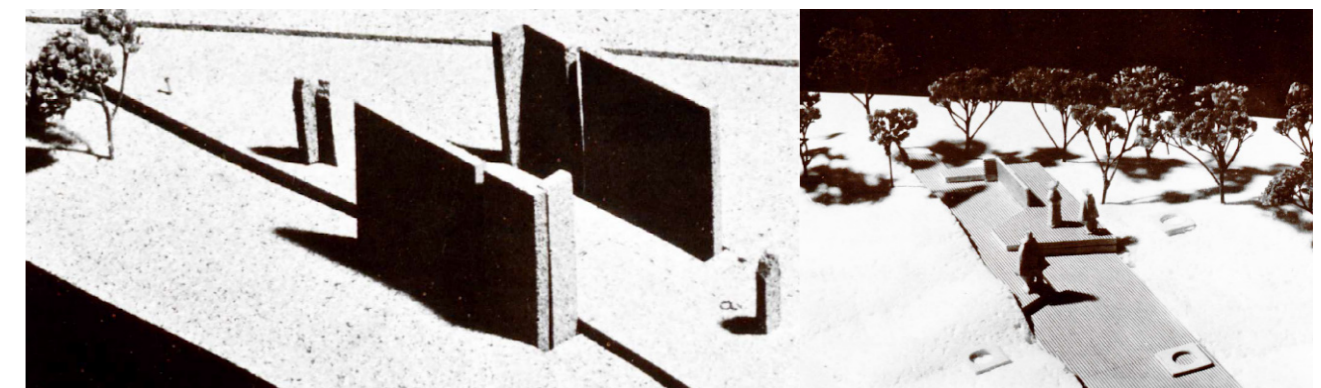
stone paved area with reinforced concrete base (renewed in 2019)

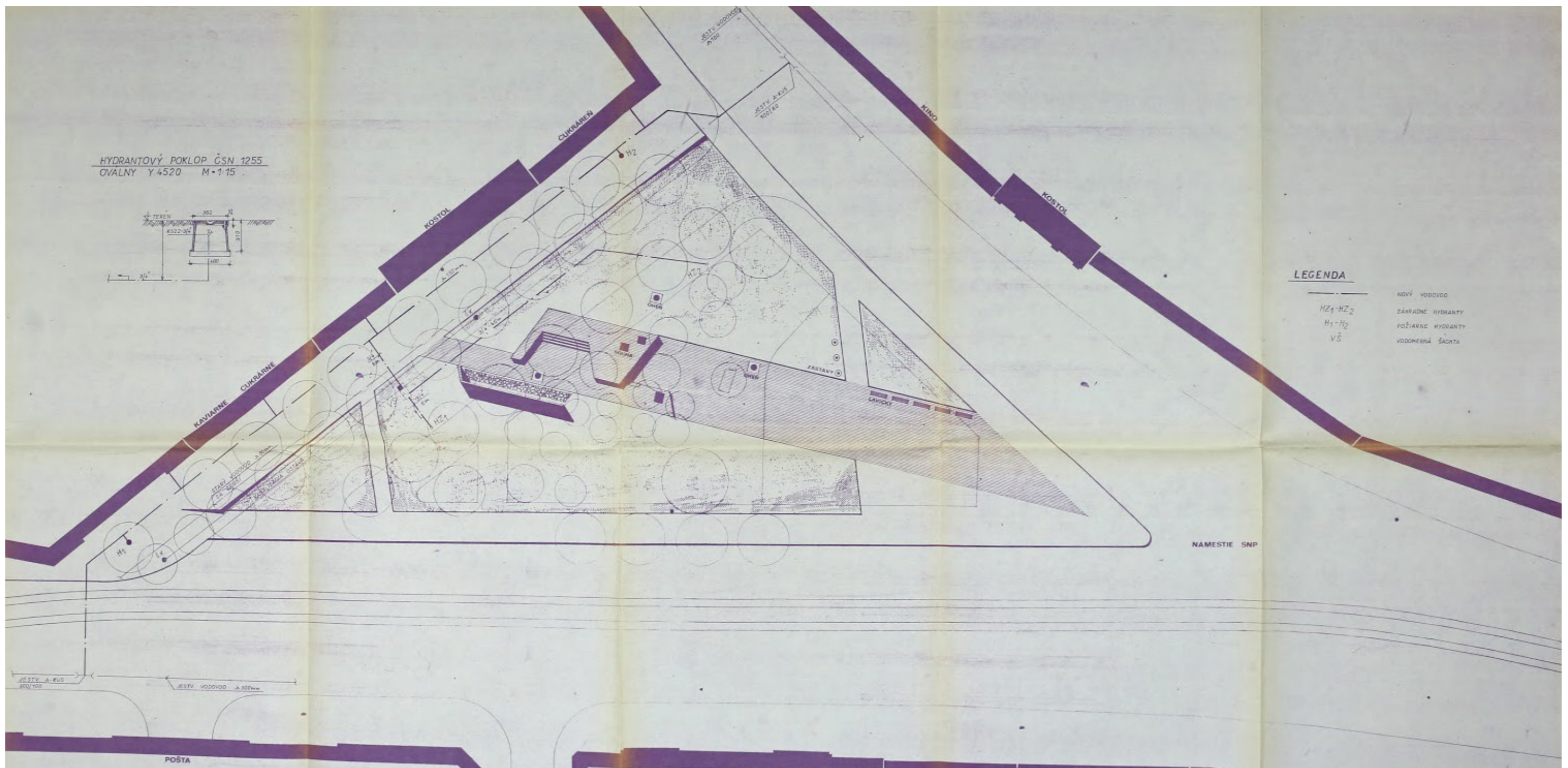
group of sculptures

Model Pamätníka SNP
SNP Memorial Model

Varianty riešenia pôvodného návrhu pamätníka
/Dekan, J.: Poéma o hrdinstve nad bratislavským pomníkom SNP,
Bratislava: Pallas, 1974/
Variants of the original memorial design
/Dekan, J.: Poem about heroism above the SNP Memorial,
Bratislava: Pallas, 1974/

Pôvodný výkres – situácia pamätníka SNP od architekta Dušana Kuzmu /Archív mesta Bratislavy/
 Original design – Situation of the SNP Memorial by architect Dušan Kuzma /Bratislava City Archive/

Za nositeľa identity pamätníka je všeobecne považované najmä bronzové súsošie, až v druhom rade okolité krajinárske riešenie, dláždené povrchy, platá a stena s nápisom. Vzhľadom na celoštátnu historickú dôležitosť tohto miesta, snahu o kontinuitu a zmiernenie sa s predchádzajúcimi generáciami, je pokladané za vhodné riešenie nebúrať pamätník. Je však možné navrhnuť jeho úpravu a rekontextualizovať ho doplnením informácií o dobe a kontexte vzniku diela, spolu s jeho dnešným výkladom.

Územie je nutné prispôbiť súčasným potrebám na vytvorenie kvalitného a živého verejného priestoru. Odporúča sa tiež preskúmať, akým spôsobom je vhodné vo vzťahu k pamätníku umiestňovať pódium pri verejných zhromaždeniach.

Námestie pred Starou tržnicou

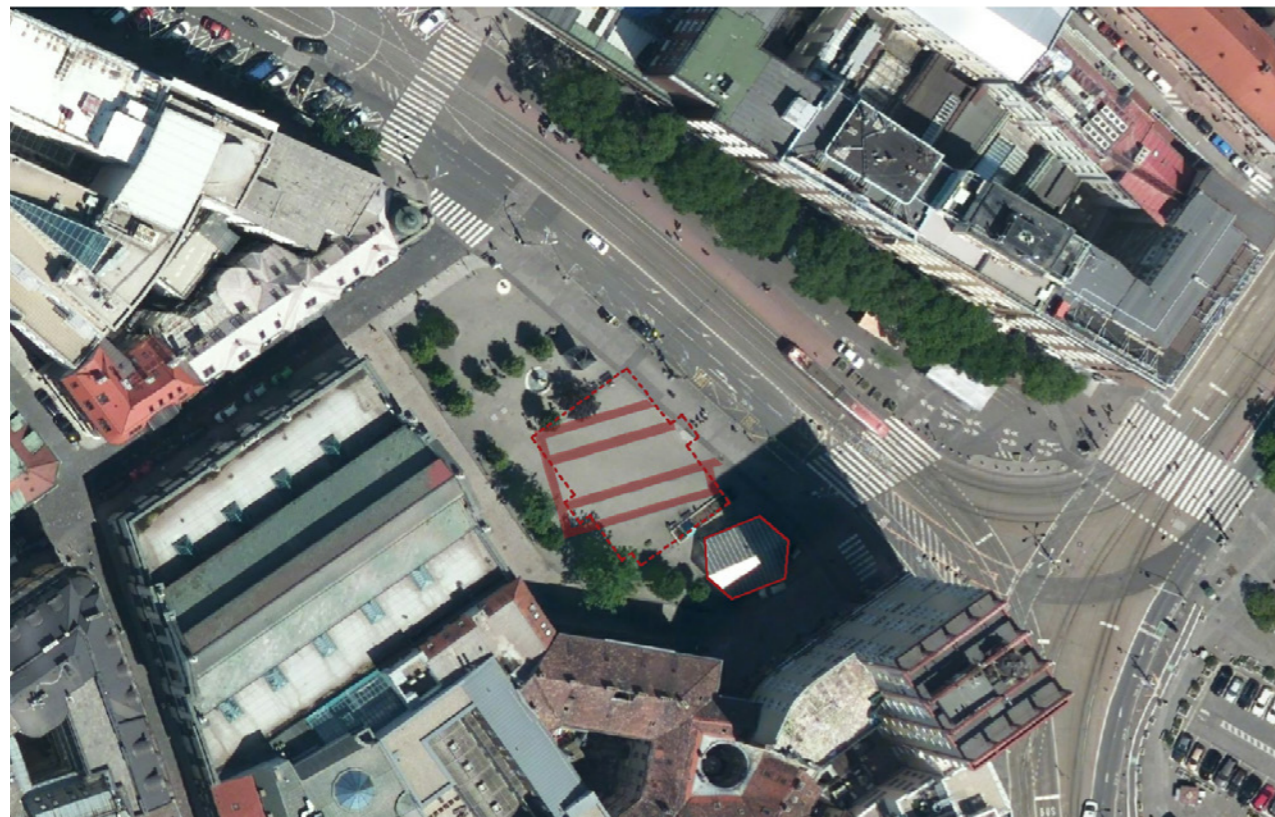
Juhovýchodná časť námestia SNP bola tradičným miestom trhov. V rámci regulácie trhov bola v roku 1910 postavená budova Starej tržnice, ktorá nahradila provízorne drevené objekty. Navrhli ju inžinieri Gyula Laubner, Ferencz Nechyba a Jenő Dobisz. Dnes je námestie pred Starou tržnicou dynamickým a spoločenským verejným priestorom. Služi ako rozptylový priestor pri rôznych akciách v tržnici, ako pobytová terasa k podnikom v parteri budov a v letných mesiacoch je tu pravidelne organizovaný festival jedla.

Vyznačenie objektov pred Starou tržnicou
Marking of objects in front of the Old Market Hall

— pôdorysný priemet kostola sv. Vavrinca
ground plan projection of the St. Lawrence Church

— prestrešenie kaplnky sv. Jakuba
roofing of the St. James Chapel

- - nevyužívané bývalé sklady a zázemie k trhom v podzemí
unused former warehouses and underground market facilities

Pod námestím sa nachádzajú dva podzemné priestory – kaplnka sv. Jakuba a pôvodné zázemie pre trhy (sklady), ktoré sa v minulosti konali v tomto priestore (s rozlohou cca 440 m²). Na toto územie prebehlo v minulosti viacero študentských architektonických súťaží (riešenie prestrešenia archeologického náleziska kaplnky sv. Jakuba, riešenie múzea v podzemí pred Starou tržnicou) a bolo vypracovaných viacero projektov, ktorých objednávateľom bolo mesto, prípadne mestské organizácie (2010 – hromadná podzemná garáž v predpolí starej tržnice, 2018 – archeologické lapidárium...). Žiadny z týchto zámerov však nebol realizovaný. Názor na využitie týchto priestorov nie je v súčasnosti jasný, v súťažnom dialógu sa ráta s preverením možností.

Odporúčania:

- vytvoriť voľný a variabilný priestor pre konanie trhov a eventov na povrchu so zachovaním možnosti zásobovania existujúcich prevádzok
- vytvoriť nový program pre podzemné sklady

The bronze group of statues is generally considered a bearer of memorial's identity, followed by the surrounding landscaping solution, paved surfaces, terraces and the wall with the inscription. Given the national historical importance of this place, the pursuit of continuity and reconciliation with previous generations, it is considered appropriate not to demolish the memorial. However, it is possible to propose its modification and to recontextualize it by adding information about time and context of the work's creation, together with its current interpretation.

The area needs to be adjusted to present-day needs to create a high-quality and lively public space. It is also recommended to examine a suitable way of placing the stage in relation to the memorial during public gatherings.

Square in front of The Old Market Hall

Traditionally, the south-eastern part of SNP Square was a marketplace. As part of market regulation, the Old Market Hall was constructed in 1910, replacing the temporary wooden establishments. It was designed by engineers Gyula Laubner, Ferencz Nechyba and Jenő Dobisz. Today, the square in front of the Old Market Hall is a dynamic and social public space. It serves as a dispersion area during various events in the Old Market Hall, as a terrace for bars and

cafés in ground floors of buildings and during summer months, a food festival is organised here regularly. Two underground spaces are located beneath the square – the St. James Chapel and original facilities for markets (warehouses) that took place in this space in the past (having an area of around 440 m²). In the past, several student architectural contests were conducted (roofing of the St. James Chapel archaeological site, underground museum in front of the Old Market Hall) and multiple projects commissioned by the city or municipal organizations were prepared (2010 – mass underground garage in the foreground of the Old Market Hall, 2018 – archaeological lapidarium, ...). However, none of these plans were executed. The opinion concerning the use of these areas is currently not clear; the competitive dialogue should examine various possibilities.

Recommendations:

- to create a free and variable area for markets and events on the surface while maintaining the possibility of supplying existing establishments
- to create a new programme for underground storage facilities

Festival jedla Street Food Park v Starej tržnici
staratrznica.sk

Street Food Park food festival in the Old Market Hall
staratrznica.sk

Kaplnka Svätého Jakuba

V rokoch 1994 – 1996 prebiehal na mieste Kaplnky sv. Jakuba archeologický výskum, na základe ktorého boli identifikované štyri stavby – predrománska rotunda, románsky karner a dve stavebné etapy gotického karnera. Pôvodný povrch stavieb bol 3,5 – 4 m pod súčasným povrchom. Táto archeologická lokalita je od roku 1996 národnou kultúrnou pamiatkou.

„Môžeme konštatovať, že archeologickým výskumom na námestí SNP pod gotickou stavbou Kaplnky sv. Jakuba bola odkrytá najstaršia stredoveká sakrálna stavba na území mesta. Rotundu s kruhovou loďou a pravdepodobne s polkruhovou apsidou postavili okolo roku 1100 na mieste staršieho pohrebiska.“

/Archeologický výskum Mestskej pamiatkovej rezervácie Bratislava – Námestie SNP, Kaplnka sv. Jakuba, Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave/

V súčasnosti je kaplnka prezentovaná prostredníctvom uzatvorenej expozície sprístupňovanej približne raz za rok. V novom riešení je potrebné prehodnotiť spôsob prezentácie tohto archeologického náleziska.

Odporúčania:

- prestrešenie kaplnky sv. Jakuba je v zlom technickom stave a svojim objemom vytvára v území bariéru, preto je nutné vytvoriť riešenie, ktoré zabezpečí vhodný spôsob prezentácie tejto archeologickej lokality

St. James Chapel

In 1994 – 1996, an archaeological research took place in the location of the St. James Chapel, based on which the following four structures were identified – a Pre-Romanesque rotunda, a Romanesque ossuary and two construction stages of a Gothic ossuary. The original ground level of the structures was located 3,5 – 4 m under the present-day surface. This archaeological site has been a national cultural heritage site since 1996.

‘It can be stated that archaeological research in SNP Square beneath the Gothic building of the St. James Chapel discovered the oldest medieval sacral building in the territory of the city.’ The rotunda with a circular nave and likely with a semi-circular apse was constructed around the year 1100 in the place of an older burial ground.’

/Archaeological research of the Urban Conservation Area in Bratislava – SNP Square, St. James Chapel, Municipal Institute for Monument Preservation in Bratislava/

Nowadays, the chapel is presented as an enclosed exposition made accessible roughly once a year. In the new design, it is necessary to rethink the way of presenting this archaeological site.

Recommendations:

- The roofing of the St. James Chapel is in a poor technical state and its size creates a barrier in the area; therefore, it is necessary to create a solution that would enable an adequate presentation of this archaeological site

Hypotetická rekonštrukcia románskej rotundy /vľavo/, kaplnky sv. Jakuba /v strede/ a archeologický výskum náleziska /vpravo/ /Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, www.muop.bratislava.sk/

Hypothetical reconstruction of the Romanesque rotunda /left/, St. James Chapel /middle/ and archaeological research of the site /right/ /Municipal Institute for Monument Preservation in Bratislava, www.muop.bratislava.sk/

Prístrešok nad náleziskom Kaplnky sv. Jakuba
Shelter above the St. James Chapel site

Kostol Sv. Vavrinca

Tento trojloďový ranogotický kostol bazilikálneho typu bol postavený približne v 13. storočí. Od rano-románskej rotundy (na mieste Kaplnky sv. Jakuba) prevzal úlohu farského kostola pre pôvodnú osadu sv. Vavrinca. Po bitke pri Moháči (rok 1525) boli kostol a kaplnka zbúrané. Dôvodom bola snaha o ochranu hradieb mesta pred prípadným útokom z týchto stavieb. Podľa rytiny zo začiatku 17. storočia sa tu nachádzal cintorín sv. Vavrinca až do roku 1774.

V súčasnosti je kostol sv. Vavrinca prezentovaný náznačkovou metódou – vyznačením časti pôdorysného priemetu v úrovni súčasného terénu kontrastnou dlažbou na námestí. Odporúča sa prehodnotiť potrebu a formu novej prezentácie.

Odhalenie základov kostola v roku 1935

/Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave,

www.muop.bratislava.sk/

Unveiling of the church's foundations in 1935

/Municipal Institute for Monument Preservation in Bratislava,

www.muop.bratislava.sk/

St. Lawrence Church

This three-nave Early Gothic basilica-type church was built approximately in the 13th century. It assumed the role of parish church for the original St. Lawrence Settlement from the Early Romanesque rotunda (on the site of the St. James Chapel). The church and the chapel were demolished after the Battle of Mohács in 1525. The reason was to protect the city walls from the potential attack from these buildings. As documented by an engraving from the beginning of the 17th century, the St. Lawrence Cemetery was located here until 1774.

The St. Lawrence Church is currently presented by an indicative method – by marking a part of the ground plan projection at the current terrain level by a contrast paving on the square. It is recommended to reassess the need and form of a new presentation.

Hypotetická rekonštrukcia kostola sv. Vavrinca

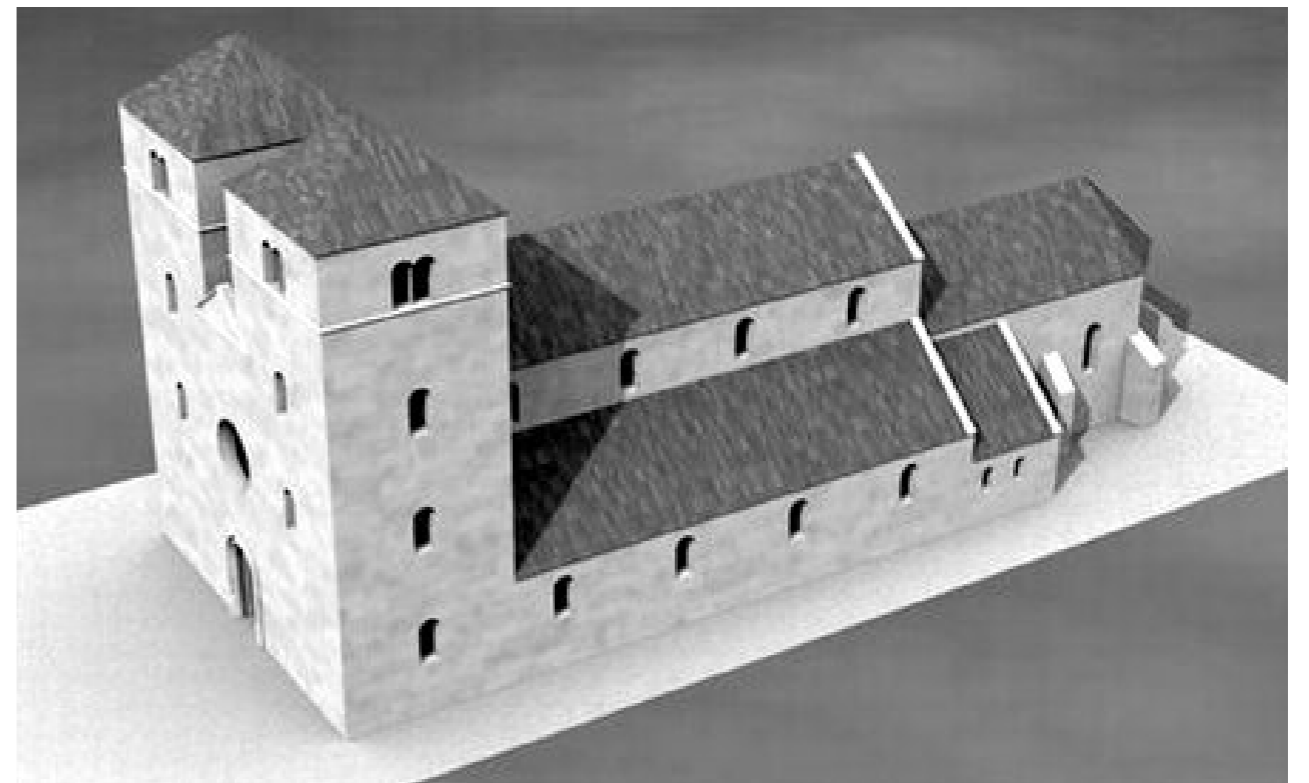
/Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave,

www.muop.bratislava.sk/

Hypothetical reconstruction of the St. Lawrence Church

/Municipal Institute for Monument Preservation in Bratislava,

www.muop.bratislava.sk/

Územný Plán

Riešené územie je spracované v územnom pláne mesta Bratislava. Územný plán v tejto lokalite uvažuje s trasovaním metra a s umiestnením stanice. Mesto však s týmto plánom v dohľadnej budúcnosti neuvažuje.

Časť Kamenného námestia je podrobnejšie definovaná aj v územnom pláne zóny Dunajská. Na pozemku, ktorého vlastníkom je mesto, územný plán uvažuje s budovou o maximálnej výške 7 podlaží, s jej výstavbou však mesto v blízkej budúcnosti neuvažuje. Ďalej územný plán vymedzuje aj plochu pre podzemnú garáž. V dialógu sa očakáva koncepčné riešenie podzemnej garáže – definovanie obrysu a vstupov.

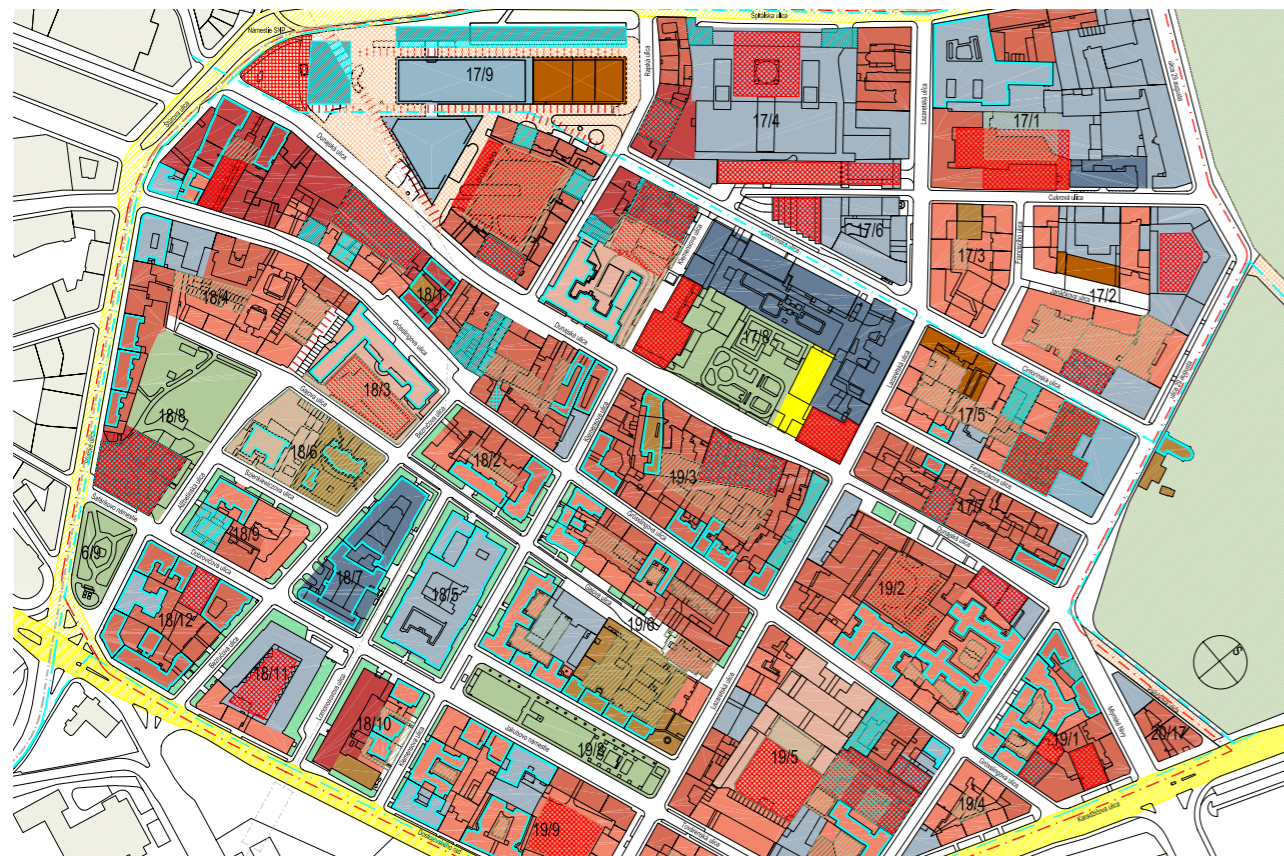
Legenda	Legend
Hranica riešeného územia	Area under consideration
Číslo bloku	Block number
Plochy zmiešaných funkcií	Mixed areas
Plochy bývania s občianskou vybavenosťou	Residential areas mixed with amenities
Plochy bývania	Residential areas
Plochy prechodného bývania	Areas of temporary accommodation
Plochy občianskej vybavenosti	Areas of amenities
Plochy administratívy	Areas of administration
Plochy zdravotníctva	Areas of healthcare
Plochy školstva, vedy a výskumu	Areas of education and science
Plochy cirkvy	Areas of church
Plochy športu a telovýchovy	Areas of sport and physical education
Plochy verejnej zelene	Areas of public greenery
Plochy vnútroblokovej zelene	Areas of private greenery
Plochy predzáhradiek a stromoradií	Areas of front gardens and tree alley
Plochy rozvojového potenciálu	Areas of development
Nehnuteľná kultúrna pamiatka	Immovable cultural monument
Hlavné pešie trasy a priestranstvá	Main pedestrian path and public spaces
Pasáže	Passage
Základný komunikačný systém	Main road system
Komunikácia B2	Road B2
Komunikácia C1	Road C1
Hlavné cyklistické trasy	Main cycle path
Hromadná parkovacia garáž	Parking garage
Trasa nosného systému MHD so stanicami	Rapid transit system of public transport
Električková trasa	Tram line

Ukážka Územného plánu zóny Dunajská

www.bratislava.sk/sk/uzemny-plan-zony-dunajska/

Demonstration of Dunajská Zone Master Plan

www.bratislava.sk/sk/uzemny-plan-zony-dunajska/

Master plan

The concerned area is addressed in the Bratislava City Master Plan. The Master Plan projects a metro line and a station in this area. However, the City does not expect its implementation in a foreseeable future.

The part of Kamenné Square is defined in more detail also in the Dunajská Zone Master Plan. On the land owned by the City, the Master Plan projects a building with a maximum of 7 floors, however, the City does not expect its construction in the near future. Furthermore, the Master Plan also defines the area for an underground garage. In dialogue, a conceptual solution of underground garage is expected – definition of the outline and entrances.

Maximálna kapacita zastavanosti Kamenného námestia, ktorú

v súčasnosti umožňuje UPZ Dunajská

Maximum development capacity of Kamenné Square currently

allowed by Dunajská Zone Master Plan

Licencia/license

Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported (CC BY-NC-SA 3.0), „Attribution: V dokumente sú použité texty a grafické výstupy zo štúdií, analýz a iných dokumentov sprístupnených na <https://zivenamestie.sk/zive-namestie> pod licenciou Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0. Unported (CC BY-NC-SA 3.0), ktoré v súlade s touto licenciou boli spracované, upravené a budú použité spôsobom a v rozsahu, ktorý vyplýva z účelu tohto dokumentu. Názvy a internetové linky ku konkrétnym použitým dokumentom, ktoré obsahujú všetky relevantné údaje v súlade s licenčnými podmienkami, sú uvedené v rámci príslušných kapitol.“